

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXXIV. Soluitur obiectio sexta ex Patribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

TERTIVM testimonium est Concilij Chalcedonensis, can. 16. *Si qua se Virgo Deo dedicaverit, similiter & Monachus, non licere eis iungi nuptiis, si Verò inuenti fuerint hoc facientes, maneat excommunicati. Statuimus Verò posse in eis fieri humanitatem, si ita probauerit loci Episcopus.*

Ex hoc loco colligit Petrus Martyr potuisse permitti ab Episcopo connubia Monachorum, & Sanctimonialium. At non hoc dicit Canon, immò apertè negat posse coniungi eiusmodi personas. Humanitas porrò illa, de qua loquitur Concilium, non est indulgentia nuptiarum, sed absolutio ab excommunicatione. Cùm enim statuat Concilium perpetuum anathema in eiusmodi apostatas, permittit tamen, vt Episcopus etiam ante mortis articulum anathema tollat, si nimirum illi ad pœnitentiam venerint, & à malè contracto connubio discesserint, vt exponit Concilium Tributense, can. 23. *Nunc ad Parrum testimonia veniamus, qua a Brentio, Caluino, Illyrico, sed potissimùm à Petro Martyre collecta sunt.*

CAPVT XXXIV.

Soluitur obiectio sexta ex Patribus.

RIMVS ex Patribus est Petrus cum omnibus Apostolis, excepto Ioâne: *Sumemus, inquit Petrus Martyr, principiu ab Apostolis; nam quodammodo sunt Patres Patrum. Illi autem quamuis essent sanctissimi, tamen non aspernati sunt coniugia; immò se creditur Ambrosio, omnes habuerunt uxores præter Ioannem & Paulum.* Et infra: *Quanquam ita Ambrosium citò hoc loco, non se prorsus concedam in eam sententiam: Unde enim sciebat ille, Paulum non habuisse uxorem?*

RESPONDEO, qui ex Apostolis uxorem habuerint, & qui non habuerint, ex Scripturis certò constare non posse, excepto solo Petro, cuius socrum legimus Matth. 8. Ioannem tamen virginem fuisse nemo dubitauit vnquam. Idem de Paulo, & Apostolis ceteris probabiliter docet Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum; sed quidquid de hoc sit, illud nobis satis est, & Petrum, & Apostolos omnes, post vocationem à Christo, continentibus fuisse: *Sed, inquit Petrus Martyr, solent dicere,*

dicere, Apostolos postquam venissent ad Christum, repudi-
 quodammodo uxores, & ab illarum consortio abstinuisse.
 ista dicunt, sua tantum dicunt, nihil probant; immo ab-
 sine ratione dicunt, nam nisi intercessisset adulteriu,
 modo licuit discedere ab uxoribus. Nec Christus venit in
 dum facere diuortia, sed potius monet, ut quod Deus con-
 xit, homo non separet. Hæc ille. Nos verò non dicimus ab-
 postolis repudiatas uxores, quod Christus prohibet Mat.
 sed ex consensu abstinuisse à commercio coniugali. Nec
 S. Ioseph ideo repudiasse dicendus est beatissimam. con-
 suam, quòd eam nunquam cognouerit. non enim carnis
 copula, sed consensio animorum coniugium facit.

PORRO Apostolos omnes post vocationem renuncia-
 officio coniugali, nò tantum dicimus, sed etiam probamus.
 nam cum Petrus dixisset Mat. 19. *Ecce nos reliquimus omnia,*
 Dominus addidit: *Omnis, qui reliquerit domum, aut patrem,*
aut fratres, aut uxorem, &c. centuplum accipiet, & vitam
ternam possidebit. Vbi satis apertè inter omnia illa, qua
 mus Apostolos reliquisse, videmus etià coniuges numero
 quod si relinqui nò potest vxor, quin repudietur, accu-
 gitur Petrus Martyr Christum, qui præmium tam grandi-
 xores relinquentibus pollicetur. Adde, quod non nos pro-
 docemus, Apostolos cœlibes post vocationem vixisse. docet
 id Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromatum, docuit S. He-
 ronymus lib. 1. in Iouinianum. docuerunt alij ferè omnes
 nec vllus Catholicorum vnquam contradixit.

SECUNDO loco ponit Petrus Martyr Ignatium, qui in
 pistola ad Philadelphenses dicit, non esse detrahendum ex-
 ptiis, quod Patriarchæ, Prophetæ & Apostoli mariti fuerunt.
 RESPONDEO, de Apostolis ià diximus, eos habuisse uxores,
 sed post vocationem mutasse illas in sorores, ut Clement
 lexadrinus loquitur. Patriarchæ & Prophetæ temporè
 tui legis veteris seruiebant. Quanquam, ut nonnulli Prophe-
 tæ, ut Isaias & Ezechiel, exemplo docuerunt nò esse detrahen-
 dum nuptiis, ut rectè Ignatius monet, sic alij item Prophetæ,
 ut Helias & Hieremias exemplum continentia præbuerunt.

TERTIO ponit Iustinum, qui in Apologia secunda mem-
 nit continentia, sed non meminit voti. RESPONDEO, quia
 hoc ad rem? num ideo vouere non licet, quia Iustinus nò me-
 minit voti?

QUARTO

QUARTO ponit Dionysium Corinthium, qui in epistola ad Gnosios, teste Eusebio lib. 4. hist. cap. 23. monet Pynitum Episcopum Gnosiorum, ne compellat fratres ad seruandam continentiam. RESPONDEO, quis nostrum contradicit? sed num quia non licet cogere fratres ad cōtinentiam, non licebit etiam spontè illam suscipere.

QUINTO profert Irenæum, qui lib. 1. cap. 9. meminit uxoris Diaconi cuiusdam. & cap. 31. dicit, Tatianum hæresiar-
cham æquasse Matrimonium scortationi. Addit Petrus Mar-
tyr. *Et quid aliud nostri faciunt aduersarij? immò isti Matrimo-
nium ministrorum statuunt esse adulterio & scortatione
deterius. quid est consentire cum Tatiano, si hoc non est?*

RESPONDEO, quid est ineptire, vel potius impudenter
mentiri, si hoc non est? num ideo votum continentia illicitū
erit, quia Diaconus quidam uxorem habuit? & vnde probas
Diaconum illum ab uxore non continuisse post sacrum or-
dinem susceptum? Porro Tatianus vera & legitima Matrimo-
nia damnabat, & ideo hæreticus erat, nos sacrorum mi-
nistrorum coniugia, non coniugia legitima, sed sacrilegia
coniugij nomine recta esse ostendimus, & ideo reprehendi-
mus. alioqui si Tatianum sectatur quicumque coniugia ille-
gitima non commendat, Tatianum etiam sectari diceretur,
qui coniugium parentis cum filia non probauerit. Itaque S.
Augustinus, qui Tatiani hæresim optimè nouerat, eamque
damnauerat in libro de hæresibus, cap. 25. idem tamen con-
iugia, quæ post votum contrahuntur, peiora adulteriis esse
affirmit in libro de bono viduitatis, cap. 11.

SEXTO loco profert Clementem Alexandrinum, qui in
primo libro pædagogici, cap. 10. dicit, Christianos debere aut
Matrimonium contrahere, aut purè viuere, si non contra-
hant. Hinc enim colligit Petrus Martyr eos, qui non purè
viuunt ex Monachis & Sacerdotibus, debere Matrimonium
contrahere. At cur nō potius colligit, debere eos mutare vi-
tam, & mores emendare, & sic purè, & castè viuere, & votum
suum Domino reddere? Sed, inquit Martyr, idem Clemens in
lib. 3. Stromatum dicit, Paulum habuisse uxorem, Petrum ac
Philippum liberos genuisse.

RESPONDEO, sed ibidem dicit, ante vocationem ad Apo-
stolatū ista facta esse, postea verò ab Apostolis uxores habitas
loco

loco sororum, non loco vxorū. Attegit deinde longissimam
disputationem eiusdem Clementis contra eos, qui neque
damnant. Sed omnia sunt *ωάεργα*, neque aliud probant
nisi inopiam, qua ipse premitur testimoniorum, quæ ad
faciant.

SEPTIMO transit ad Tertullianum, ac primūm fatetur ma-
ra in Tertulliano esse pro Papistis, sed non esse fidem habere
dam Tertulliano, quod hæreticus fuerit, & secundas nuptias
prohibuerit. Sed facile hoc refellitur; nam etiam si hæreticus
fuerit, non tamen vnquam à veteribus reprehenditur, quod
votū continentia assuerit, sed ob alios errores, quos S. Au-
gustinus notauit libro de hæresibus, cap. 86.

Deinde Petrus Martyr mentiri audeat, in libro de velari
virginibus Tertullianum tractare, an sola nuptia de
velato capite ingredi Ecclesiam, an etiam virgines, non
tem loqui de velo, seu habitu sacrarum virginum. Sed
manifestè mentitur, vt nō sit opus, nisi librum ipsum legere
scribit enim aduersus virgines seculares, quæ cum nudo
capite incederent, ægrè ferebant, virgines sacras rectas, et
latus procedere, & adferebant in argumentum, quod Ap-
stolus 1. Cor. II. mulieres velari iusserit, de virginibus autem
nihil dixerit: *Ambiant*, inquit, *Virgines hominum aduersus*
Virgines Dei. Et infra: *Scandalizamus*, inquit, *quia alienas*
incedunt, & malūt scandalizari, quàm prouocari. Et infra:
O sacrilega manus, qua dicatum Deo habitum detraxerunt
potuerūt. Et infra: *Nupsisti Christo, illi tradidisti carnem tuam,*
illi sponsasti maturitatem tuam, incede secundum sponsam
sui voluntatē. Christus est, qui & alienas sponsas & maritus
velari iubet; utiq; multò magis suas. Denique liber sancti
Cypriani de habitu virginum, ex libro Tertulliani expressus,
satis apertè docet, de quibus virginibus Tertullianus loquitur.

Sed habet Petrus Martyr ex Tertulliano in signe testimoni-
um contra nos; nam in libro de Monogamia, tractando
cum illum, 1. Tim. 5. *Volo iuniores nubere*, ita loquitur: *ad*
eas dirigit, quales suprà denotat, iuueniculas viduas, quæ in vir-
ginitate deprehensæ, & aliquandiu affectatæ, postquam in do-
litis habuerunt Christum, nubere volunt, habentes iudicium
quod primam fidem resciderunt, illam videlicet, à qua in vir-
ginitate

duitate inuenta, & professa eam, non perseverant. Propter quod vult eas nubere, ne primam fidem suscepta viduitatis postea rescindant. Ex his verbis, inquit Martyr, alterutrum horum omnino intelligendum est, vel Paulum velle eas nubere, quamvis vouissent, idque magis Tertullianus videtur sentire, vel si non de viduis, qua professa sint, sed de similibus agatur, tamen Paulum eas quoque velle nubere, ne postea fidem datam rescindant. Hac quoque sententia contra aduersarios nostros facit; nam illi iuenculas, & penè puellas permittunt vouere, & in periculum incurrere.

RESPONDEO, priorem sensum nullo modo admittunt verba Tertulliani. Illa enim verba: Propter quod vult eas nubere, ne primam fidem suscepta viduitatis postea rescindant, apertissime monent eum loqui de illis, quæ nondum vouerunt; nam quæ semel vouerunt, & fidem primam resciderunt, quomodo possunt nubere, ne primam fidem rescindant, cum iam eam resciderint? & cum ipsum nubere, sit primam fidem rescindere? Tertullianus enim interpretatur primam fidem rescindere, non perseverare in professione viduitatis.

At, inquit Martyr, Paulus dicens, Volo iuniores nubere, dirigit sermonem ad eas qua primam fidem irritam fecerunt, & Tertullianus dicit, vult igitur Apostolus, ex interpretatione Tertulliani, eas nubere qua iam vouerant. RESPONDEO, dirigere sermonem ad eas quæ vouerant, nihil aliud est, quam eas respicere, & ex earum ruina aliis prospicere de remedio, ut verba sequentia apertissime docent. Quod verò attinet ad posteriorem sensum, fatemur velle Apostolum iuenculas nubere, sed ut supra ex Patribus ostendimus, non omnes iuenculas, sed eas tantum, quæ continere nolunt. Omitto hinc mendacia reliqua Petri Martyris, cum dicit, nos Matrimonium impurum, & spurcum appellare, & alia id genus, quorum Deo rationem in iudicio reddet.

OCTAVO loco ponit Origenem, in cuius libris nihil inuenit pro se, nisi quod loca quædam pro se facere interpretatur, quia non faciunt contra se, nimirum ubi Origenes non vituperat nuptias, & multò magis, ubi aliquid dicit in laudem nuptiarum. Ita profert multa ex commentariis Origenis in cap. 11. ad Romanos, & in cap. 19. & 23. Matthæi. Sed nihil omnino est quod ad rem faciat; nos enim nuptias lon-

gè magis honoramus, quàm aduersarij faciant, cum doc-
mentum Christi esse doceamus, quod illi pertinacissime
gant, & civilem contractum solum in nuptiis agnosca-

NONO venit ad Cyprianum, qui lib. I. epist. II. ad Pontianum ita scribit de quibusdam virginibus, quæ postea
Deo dicauerant, cum masculis cubare repertæ fuerant, *si ex fide se Christo dicauerunt, pudicè, & castè sine ulla
bula perseverent, ita fortes, & stabiles premium virginum
expectent; si autem perseverare nolunt, vel non possunt,
lius est, ut nubant, quàm in ignem delictis suis cadant.*

Hunc locum non Petrus Martyr solum, sed etiam Cyprianus, Brentius, aliiq; ex aduersariis obiecerunt. Refellit
que Petrus Martyr aliquot solutiones parùm congruas
ostenderet argumentum planè esse insolubile. Sed responsio
plana, & facilis in promptu est. Sanctus enim Cyprianus
modo loquitur, quo S. Paulus I. Tim. 5. nimirum occurrunt
quarundam virginum, quæ parùm honestè se gerebant
votum continentia, monet alias, ut si non habent firmum
propositum perseverandi, non voueant, sed nubant. Hinc
tur sensus est verborum Cypriani: *Quod si ex fide se Christo
dicauerunt, pudicè & castè sine ulla fabula perseverent, si
rem perseverare nolunt, aut non possunt, id est, si dum de
faciendo deliberant, cogitant se non perseveraturas, melius
est, ut nubant, quàm in ignem delictis suis cadant.*

Esse autem hunc sensum eorù verborum probari potest
PRIMO, quia S. Cyprianus virginibus illis sub disputatione
concedit, ut nubant, si perseverare nolunt, aut non possunt.
Proinde concedit, ut nubant, si tantùm nolint perseverare
tiam si alioqui possint. At post votum licitum esse nubere
qui perseverare potest, ne Calvinus quidem, aut Petrus Mar-
tyr affirmaret.

SECUNDO, de sacris virginibus in eadem epistola
Cyprianus dicit, eas gravissimè peccare si alicui viro nubant
antur, & nõ mariti, sed Christi adulteras esse: *Si super
inquit, maritus sponsam suã iacentem cum altero sedulo
ne indignatur, & fremit? & per zeli dolorem forte
diu in manus sumit? quid Christus Dominus & Iudex
cum virginem suam sibi dicatam, & sanctitati suæ
iacere cum altero cernit, quàm indignatur, & irascitur?*

quas pœnas incestis eiusmodi coniunctionibus comminatur? Hæc ille. Non ergo Cyprianus potuit eiusmodi virginibus Deo dicatis nuptias permittere, nisi incestam coniunctionem & manifestam Dei offensionem, seipso teste, permittere vellet. Quis verò credat tam stultum Cyprianum fuisse; ut sciens & prudens grauissima crimina permitteret?

TERTIO, de virginibus Deo dicatis, quæ iam lapsæ fuerant, in eadem epistola iubet ut separantur, idque aliquoties reperit, & ne semel quidem admonet, posse eas cum stupratoribus suis, aut cum aliis inire Matrimonium: *Quod si, inquit, obstinata perseverant, nec se ab inuicem separant, sciât se cum hac sua impudica obstinatione nunquam à nobis admitti in Ecclesiam posse, &c.* Igitur cum supra monebat, ut nuberent, non de iis loquebatur, quæ iam vouerant, sed de iis, quæ adhuc sui iuris erant.

Urget Petrus Martyr illud verbum: *Aut non possunt*, quasi aliquæ sint quæ absolutè non possint continere, etiam si velint. Sed hoc supra explicatū est. Sic enim Cyprianus loquitur, quomodo Christus ipse, cum ait, qui potest capere capit. Illi enim dicuntur velle, & non posse, qui desiderant continere, sed non plena, & perfecta voluntate. Proinde desunt illis vires efficaces ad continendum, quas tamen vires, si velent in oratione laborare, non difficulter acquirerēt. Alium locum ex libro de singularitate Clericorum, in disputatione de cœlibatu sacerdotum explicauimus.

DE CIMO ponit Eusebium Casariensem, ex quo tamen nihil adfert nisi coniecturam quandam, quod consecratio virginum solennis cœperit tempore Constantini Imperatoris, antea verò non fuerit. Coniectura hæc est, quod lib. 4. de vita Constantini, posteaquam narrauerat Constantini decreto abrogatam fuisse legem veterem, quæ priuabat hæreditate eos, qui liberos non habebant, continuò subiecerit Eusebius, mulieres ad perpetuam virginitatem se Deo consecrassse, necnon ad sacerdotium Dei. AT HÆC coniectura nititur manifesto mendacio. Non enim Eusebius subiecit de virginum consecratione post narrationem de abrogata lege, sed præmittit tanquam rationem legis abrogatæ. Dicit enim, Constantinum legem illam abrogasse, quia multi viri, multæq; fœminæ liberis carebant, non ob impotentiam

generandi; sed quia ob immensum amorem dominis, p
 tuum cœlibatum profitebantur.

VNDECIMO loco Athanasium ponit, sed ne s
 quidem vnâ pro se inuenire potuit. Idcirco solam
 loca quædam contra se, & respondit, non esse Athana
 audiendum, non esse tolerandum, nimis multum sibi
 phisse hunc patrem. Centuriatores Centuria 4. cap. 4.
 267. & cap. 6. col. 466. & ca. 7. col. 486. proferunt vnum
 nasij testimonium ex epistola ad Dracontium, vbi dic
 nouisse Episcopos & Monachos, qui filios genuerint.

RESPONDEO, nos etiam nouisse permultos Monachos
 qui simul etiam Episcopi dici volebant, & filios genuerunt
 nimirum Lutherum, Bucerum, Martyrem, Ochinum, &
 lampadium, VVigandum, & alios. Athanasius enim co
 reprehendit Episcopos & Monachos perditè viuentes, &
 cit, nonnullos reperiri, qui filios genuerint; nam alioq
 illicitum fuisse ex sententiâ Athanasij, patet ex cohortatione
 ad Monachos, vbi inter alia impedimenta monasticæ
 ponit, alligatum esse vxori, aut filiis impeditum.

DVODECIMO loco ponit Basilium, quem ab eruditione
 doctrina magnum appellatum fuisse dicit. Profert autem
 vnum testimonium ex libro de virginitate, vbi Basilius
 gunt sacras virgines, quæ perditè & flagitiosè viuunt, &
 cit, longè esse præstabilius si viros habeant, illisque lobat
 sint, & officium conjugale, vt decet, exercent: *Nihil aliud
 Martyr, pro nobis dici potuit aptius.*

RESPONDEO, nō monet Basilius, vt sacrae virgines
 flagitiosè viuunt, relicta professione nubant, sed dicit
 us fuisse futurum, si nupissent antequam vouerent. Melius
 enim est in statu humiliore saluari, quàm in sublimi dam
 ri. Id ita esse, planum est tum ex illis verbis: *Nam si abieceris
 ri iugo, & ad vitam, ad quam conseruanda domus, & p
 andorum liberorum gratia, facta est inutilis, & profectio
 ginitati pudenda futura est: tota res damni plena est
 gè præstabilius esset, ipsam viro consunctam ad vitam
 nari, &c.* Vbi vides nuptias suaderi, non ei, quæ vouit
 quæ professæ virginitati pudenda futura est: tum ex eodem
 libro, vbi BASILIUS fusissimè probat, sacras virgines non
 posse vllò modo nubere: *Virginitatem*, inquit, professæ

inde à carnis voluptatibus incitata, scortationis peccatum nuptiarum nomine Velare Volunt, non ignorantes, opinor, etiam si ignorantiam simulent quod quæ sponsi sui dexteram præterit, neq; huius est sponsa, quem illegitimè reliquit, neq; illius, cui seipsam per affectum vitiosum adiunxit, iuxta leges & xor reperiri potest. Et infra: Ne decipiat seipsam, quod peccatum ipsi pro nuptiis reputabitur. Et infra: Non enim locum apud ipsum habebit nuptiarum prætextus.

At, inquit Martyr, Basilus cum hæc scripsit, oblitus erat sui. Sed quis credat virum tam admirabilem, qui ab eruditione magni nomen inuenit, in eodem libro tam apertè secum pugnare; nec potuisse tres paginas scribere, quin obliuisceretur sui? Omitto quæ deinde attexit Martyr in reprehensionem S. Basilij. non enim hîc quærimus, an rectè dixerit, sed an dixerit id, de quo agimus. Quàmquam etiam ad refutationem calumniarum, & ratiuncularum Martyris, satis est scire, illum fuisse verè magnum Basilium, istum esse Petrû falsò Martyrem appellatum. Adfert aliud testimonium ex q. 15. fusè explicata, sed ad rem non pertinet, & à nobis paulò infra refutabitur in disputatione de votis filiorum inuitis parentibus editis.

DECIMO TERTIO ponit Gregorium Nazianzenum, ex quo nihil adferre potuit contra nos. Tantum adfert multa, quæ dicit pro se facere, quia non faciunt cõtra se; nimirum ubi Nazianzenus scribit nuptias esse bonas. Adfert etiam multa, quæ dicit se non probare, vt quod Nazianzenus dicat virginitatem homines Angelis aggregare, nuptias perturbationis, virginitatem splendoris indicium esse, continentiam in arbitrio positam, ita vt possint cõtinere omnes, qui volunt. Hæc Martyr admittere se non posse dicit, sed non multum refert quid ipse admittat, modò Nazianzenus à Catholicis faciat.

DECIMO QUARTO ponit Hilarium, ex quo vnum duntaxat locû habere potuit, quem nobis obiiceret. In reliquis Hilarium reiecit cum ceteris Patribus, qui Papistis nimis apertè fauent. Testimonium igitur contra nos profert Martyr ex commentario Hilarij in ca. 19. Matth. vbi sic loquitur: Nobis circa Eunuchos sermo sit & Voluntas; & in vno posuit naturam, in altero necessitatem, & in tertio Voluntatem. Na-

turam in eo qui ita nascitur, necessitatem in eo, qui ita nascitur, est, voluntatem in illo, qui spe regni cælestis talis esse de-
 rit, cui nos similes, efficit, si tamen possumus, admonet. Eius
 inquit Martyr, is nō inquit, si tamen velimus, sed si possimus
 rationem habens virum vniuscuiusq; nostrum.

RESPONDEO, nihil Hilarius addit ad verbum Domini
 Qui potest capere capiat. De quo loco satis multa diximus.
 Neq; negamus habendam esse virium rationem, & eos
 debere seipsos castrare ob regnū cælorum, qui nondum
 res habere se sentiunt ad continendum, & qui proinde
 possunt: tamen addimus, eos, qui vires nondum habent,
 modò non possunt, posse tamen per orationem vires acci-
 rere, quibus postmodum poterunt, si voluerint.

Alium locū ex Hilario proferunt Magdeburgenses, Cap.
 4. cap. 4. col. 300. vbi postquam posuerunt encomia virgini-
 tatis ex Athanasio, ita subiungunt: *Contra hanc supersti-*
sam opinionem videtur Hilarius in Psal. 64. loqui: Cernunt
nudis Philosophos algere corporibus, ipso etiam coniugum
et sic Magistri abstinent, heretici sicco panis cibo viuunt.
qui tandem ociosi huius propositi profectus totum hoc in-
est, & ridiculum est, & cum ipsis superstitionis causis mirantur.
Deo ergo vouenda sunt cōtemptus corporis, castitatis castitas
ieiunij tolerantia. Vota enim tantum Ecclesiastica religio-
utilia sunt, qua cum & dignis Deo cautionibus, & propi-
in Ecclesia obseruantia studio probantur.

Ex his verbis Magdeburgenses collegisse videtur, vouen-
 dum esse corporis contemptum, sed non extremum illud
 vsque ad nuditatem, & algorem; vouendam castitatem, sed
 conjugalem, non virginalem; vouenda ieiunia, sed nō ardua
 illa, quibus nonnulli solo pane viuunt. At non hoc Hilarius
 dicit, sed monet, continentiam, ieiunia, corporis contem-
 ptum, extra Ecclesiam nihil prodesse, multum autē prodesse
 si in Ecclesia propter Deum suscipiantur, ipsique Deo voue-
 antur. Explicat enim illa verba Psalmi: *Tibi reddetur iuramentum*
in Hierusalem. Et vim facit in illis vocibus: *Tibi, &, in Hieru-*
rusalem, id est, Deo, & in Ecclesia. atque inde superstitionis
 vocat continentiam, & ieiunia Gentilium, quia non Deo, sed
 hæreticorum, quia non in Ecclesia offeruntur. Quocirca Pe-
 trus Martyr ex hoc loco Hilarij colligit, Hilarium sensisse
 votum

votum cœlibatus debere fieri ad placendum Deo. Sed addit, sibi hanc Hilarij sententiam non probari.

DECIMO QUINTO ponit Epiphanium, ex quo duo testimonia profert, vnũ ex lib. de hæresibus, hæref. 48. vbi sic legimus: *Nos verò non necessitatem imponimus, verum cum bono consilio admonemus, exhortantes eum qui potest, non autem necessitatẽ imponimus non potenti, neq; reuicimus ipsum à vita.*

Ex his verbis arguit Catholicos Petrus Martyr, quod imponant necessitatẽ cœlibatus, quia non admittunt ad sacros ordines nisi cœlibes: & rursus, quod dicat omnes posse continere, si velint; quorum vtrumq; reprobat Epiphanius. Sed de hoc posteriore iam sæpe diximus, quomodo verum sit quosdam posse, & non posse continere. Nam non possunt, dum non habent donum, & tamen possunt absolutè, quia possunt donum petere & habere. Et tamen interim non negamus, quin malè faciant, qui vouët eo tempore, quo se donum non habere sentiunt, & peius etiam faciunt, qui eiusmodi homines impellunt, aut etiam cogunt ad vouendum. De priore aut, manifesta calumnia est; nam etsi non admittimus ad sacros ordines, nisi cœlibes, tamen sicut nõ cogimus ad ordines suscipiendos, ita nec ad cœlibatum profitendum.

Itaq; idem ipse Epiphanius, qui neminem vult cogi ad cœlibatum, affirmat non debere admitti ad sacros ordines nisi cœlibes. Sic enim loquitur Epiphanius hæresi 59. *Reuera non suscipit sancta Dei prædicatio post Christi aduentum eos, qui mortua sua uxore secundis nuptiis coniuncti sunt, propter excellentem sacerdotij honorem & dignitatẽ, sed & adhuc liberos gignentem vnius uxoris virum non suscipit, sed eum, qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum, & Presbyterum, & Episcopum, & Hypodiaconum.*

Aliud testimonium proferunt, cum Petrus Martyr, tum etiam Ioannes Brentius ex eodem libro hæresi 61. vbi sic legimus: *Melius est lapsus à cursu palam sibi uxorem sumere secundum legem, & à virginitate multo tempore penitentiam agere, & non quotidie iaculis sauciari.*

Respondeo PRIMO, Epiphanius videtur dicere, minus malum esse nubere post votũ, quàm occultè, & assiduè scortari: non tamen dicit, non esse malum nubere post votum, quod aduersarij dicunt, & de quo nostra controuersia est. Nam in

eodem loco paulò antè Epiphanius sic ait: *Sancti Ap[osto]li tradiderunt, peccatum esse post decretam virginum ad conuer[sum] ad nuptias.* Et paulò post, monet illud Pauli: *Si uir[us] uirgo non peccauit, intelligi debere de ea quæ nondum dicata Deo.* Et infra, illud 1. Tim. 5. *Damnationem habet quia primam fidem irritã fecerunt,* dicit maximè pertinere ad uirgines, quæ nubere volunt post votum.

Deniq; ipse etiam Petrus Martyr, fatetur Epiphaniu[m] hunc fecisse: *Nunquam, inquit, asserui, Epiphaniu[m] fecisse mecum, quod dicat esse peccatum Matrimoniu[m] inire, post votum editum.* Et infra: *In eo itaq; mecu[m] non conuenit Epiphanius, sed tantu[m] in eo quod illas nuptias, & Veras esse dicat licitas.* Hæc ille. Qui manifestè secum pugnat, vel Epiphaniu[m] falsò pugnare secum ipsum asserit. Nam peccatum nuptias inire post votum, & nuptias esse licitas post votum pugnantia sunt: utrumq; tribuit Martyr Epiphaniu[m], quæ men constanter primum asserit semper, alterum nunquam.

SECUNDO dico, probabile esse, Epiphaniu[m] non uoluisse etiam dicere, minus malum esse nubere post votum, quàm scortari, sed hortatum esse ad nuptias eos, qui sine voto peccauerant in cœlibatu, & tamen flagitiosè uiuebant; & in eo loco distinguit duo genera uirginum. Vnum eorum, qui ex electione, & professione, ac voto uirgines erant, & his sæpius repetit, nõ licere sine grauissimo crimine peccatam Deo uirginitatem conuertere ad nuptias. Alterum eorum, qui tempore adolescentiæ non inuenerant commodum ad nuptias, & ideo quasi necessariò permanferant toto eo tempore cœlibes, deinde cùm iam prouecti essent ætate, et uoluerant conuertere ad nuptias, atq; idcirco cœlibes permanere decreuerant: interim tamen occultè scortabantur, & ceteram hominibus uirgines erant, coram Deo nequaquã. Hæc ergo hortatur, ut agant pœnitentiam propter amicitiam peccati fornicationem uirginitatem, & ad Matrimonium conuertantur, magisq; timeant Dei condemnationem, quàm hominum iudicia.

Itaque cùm ait Epiphanius: Melius est unum peccatum habere, quàm multa, nõ uult dicere, melius est peccare fornicando nubendo post votum, quàm sæpius scortari, sed melius est post unam fornicationem transire ad nuptias, quàm cœlibem

hem manendo exponere se periculo assidue scortandi: & cum hortatur eum, qui à cursu lapsus est, ut uxorem accipiat, non vocat cursum votum cœlibatus, sed ipsum cœlibatum, quem ille lōgo tempore liberè seruauerat, & postea per fornicationem corruerat. Hoc dico valde esse probabile, tum quia verba Epiphaniij hunc sensum patiuntur, tum etiam quia non est credibile Epiphanium hortari voluisse ad id, quod ipse fatetur esse contra Apostolicas sanctiones.

DECIMO SEXTO proponit Petrus Martyr Chrysostomū, ex quo nihil adfert, nisi laudes nuptiarum, quæ nihil causæ nostræ efficiunt. Sed Magdeburgenses Cent. 5. ca. 4. col. 444. producunt testimonium Chrysostomi ex oratione de cohabitatione regularium mulierum cum viris, ubi hortatur virgines sacras, ut potius aperte nubant, quàm cum viris ita cohabitent: *Nam illas nuptias, inquit, neq; Deus condemnat, neque homines reprehendunt. Honestam enim res est neminem offendens, neminem ladens. Virginitas autē illa cum viris plusquam suprum ipsum ab omnibus arguitur.*

At non satis fideliter hæc verba Magdeburgenses retulerunt. Siquidem omiserunt ea, quæ proximè præcedunt; ex quibus aperitissimè colligitur, Chrysostomum loqui de nuptiis, quæ votum præcedunt, nō de iis, quæ illud sequuntur. Sic ait: *Nam si habere cohabitatores concupiscis, non oportebat Virginitatem eligere, sed ad nuptias transeundum erat. Multo enim melius sic nupsisse, quàm illo modo Virginē profiteri, fuisset; nam illas nuptias neq; Deus condemnat, &c.* Et infra: *Si concupiscunt Virum, & nuptias, quis prohibebat, & libertatē adimebat, ne hoc facerent?* Hæc ille. Loquitur ergo Chrysostomus, quomodo Cyprianus, & Basilius loquebatur, de eo, quod debuisset fieri ante votum, nō de eo, quod post votum fieri debuit. Idem enim Chrysostomus in epist. 6. ad Theodorum, disertè dicit, *Marrimonium post vota monastica non Marrimonium, sed quid adulterio peius esse.*

Exstat apud Chrysostomum alius locus, qui contra vota obiici potuisset, quamuis eum non legerim ab aliquo aduersatorum notatum fuisse. lib. 3. aduersus vituperatores vitæ monasticæ, sub finē ita loquitur Chrysostomus: *Ergo ne in tempestinè liberos nostros ab deserti cōmoratione reuocemus, Verum studij celestis disciplinam in eis solidam permittamus,*

*altisq; radicibus arbuta firmari, & siue decem annos, siue
tria viginti nutriendi illi sint in monasterio, non perturbatione.*
Ex his verbis colligi videtur non fuisse Monachos votis ad-
strictos, aut certè vota ipsa libera fuisse Chrysofomi
quandoquidem domum ex monasterio redire poterant.

RESPONDEO, duo erant genera hominum, qui in mo-
nasteriis eo tempore vivebant. Alij enim monasticè pro-
tebantur, & hi votis adstricti erant, nec redire poterant
negotia secularia. Alij solùm ad tēpus in monasteriis do-
bant, non tam vt Monachi fierent, quàm vt in pietate, &
virtutibus exercerentur. Hi verò nullis votis alligati erant,
cùm volebāt abire ex monasterio, poterant. De his ergo mo-
nasterioribus hoc loco Chrysofomus loquitur. Quo etiam
eo cognosci potest, quod omnes ciues hortatur, vt ad mo-
nasteria filios suos mittant, nec non, vt ipsi etiam, licet con-
gati, eò se conferant, ibiq; aliquandiu cōmorentur. De
tribus loquitur S. Basilius c. 21. constitutionum, vbi multas
rationibus ostendit non licere Monacho domum redire.
etiam CHRYSOSTOMVS in epist. 6. ad Theodoretum
*quidem fleo, inquit, non quòd paternarum rerum sollicitu-
nem geras, sed quòd negligendo calcaueris quidquid ante
pectore Christo spoponderas. ad hæc inhorresco, his angor & tri-
stior, propter ista formido non immerito. Vt enim non obruere
desertio militia nō militanti; ita is, qui semel caperis esse
les, cùm deseruisse detegitur, pœna vltima dignus iudicatur.*
Item THEOPHYLACTVS in cap. 8. Matth. *Si autem, inquit, ali-
neq; patrem sepelire licuit, & his, qui monasticè professi ad
mundana regrediuntur negotia.*

DECIMO SEPTIMO ponit Petrus Martyr Ambrosiū, ex quo
quia nihil adferre potuit contra vota cōtinentiæ, inuehitur
in eius libros de virginibus, planè aureos & dulcissimos. Di-
cit Ambrosium sibi ipsum non constare, quòd nunc docet
virginitatem non imperari, sed consuli; nunc verò ipse idem
eam imperet, cùm prohibeat virgines Deo sacratas nubere.
SED non intelligit iste falsus Martyr carnali amore carere,
neq; quid loquatur, neq; de quibus affirmet. Aliud enim est
imperare virginitatem, aliud eam exigere ab eo, qui spontè
se obligauit. Deniq; libros illos de virginibus, qui tantopetè
displicent Petro Martyri, S. Hieronymus mirificè laudat in
epist. 22. ad Eustochium.

DECIMO OCTAVO ponit Hieronymum, ex quo vnum locum profert ex epist. 8. ad Demetriadem. Deinde acerbè satis reprehèdit libros S. Hieronymi aduersus Iouinianum. Sed posteriori obiectioni sat est opponere S. Augustinum, qui in epist. 29. ad Hieronymum, libros illos contra Iouinianum suauissimam, & præclarissimam disputationem appellat. Necnon ipsum Hieronymum, qui in Apologia pro libris suis contra Iouinianum, eas calumnias, quas nunc Petrus Martyr profert, iam antè refutauit.

Porro testimonium ex epistola ad Demetriadem, hoc est: *Sanctum virginum propositum, & cælestis, Angelorumq; familiae gloriam, quarundam non bene se agentium nomen infamat, quibus apertè dicendum est, ut aut nubant, si se non possunt continere, aut contineant si nolunt nubere.* Hæc verba, inquit Martyr, non possunt intelligi de iis qui nondum conuerint. *Quia nemo dehonestat aliquem ordinem nisi fuerit in illum adscriptus. Nullus turpi & ita infamasset apostolos, nisi inter eos fuisset annumeratus.*

RESPONDEO, loquitur S. Hieronymus de ancillis sacrarum virginum nobilium. Erant enim quædam virgines sacræ, foemina nobilissimæ, quæ domi suæ viuebant, & multis ancillis comitatæ procedebant. Sæpe autem fiebat, ut aliquæ ancillarum, quæ quidem nullum habebant votum, parùm pudicè viuendo dominas infamarent. Sic enim pergit ibidem Hieronymus post verba citata: *Digna res risu, immò planctu, incedentibus dominis, ancilla virgo procedit ornator, ut pro nimia consuetudine, quam incomptam videris, dominam suspiceris.* Et paulò superiùs: *Mores enim & studia dominarum plerumque ex ancillarum, & comitum moribus iudicantur.*

Porro ancillas virginum sacrarum non fuisse omnes sacras virgines, perspicuum est ex epist. 22. ad Eustochium, vbi monet virginem Eustochium, ut ex ancillis, si quas habeat eiusdem propositi, eas magis honoret, & ad mensam suam adhibeat, ut earum honor aliarum sit inuitatio. Vbi etiam addit hæc verba de ancillis, quas dixerat inuitandas ad continentiam ex aliarum honore: *Si qua dissimulat, & seruitutem refugit, illi Apostolum legito, melius est nubere, quàm*

Vri. Vbi docet, esse quidem prouocandas ancillas ad p[ro]stitutum continentia, sed non esse cogendas.

Aliud testimonium ex Hieronymo profertur potius enim loquitur ad sacram virginem in epistol. 47. de vitio suspecto contubernio: *Si Virgo es, quid times diligentem studiam? si corrupta, cur non palam nubis?* Esse autem virginem sacram, quam alloquitur, patet ex verbis illis eiusdem epistolae: *Non tibi displiceat eius conuersatio, qua te sponsa virginem consecrauit.*

RESPONDEO, loquitur Hieronymus de quadam virgine, quae non in monasterio publice professa fuerat (nam eadem epistola horratur eam, vt se conferat ad monasterium) sed priuatim vouerat continentiam, vt eo tempore mulieres facere solebant; ac deinde relicta matre vidua, iuueni quodam adhaeserat, & cum eo viuebat non sine suspitione impudicitiae. Hanc ergo Hieronymus monet, vt potius aperte nubat, quam perpetuo cum aliorum scandalo impudice viuat. Neque ita hoc monet, quasi peccatum non sit, quod aduersarij volunt, nubere post votum, sed quia minus peccatum sit, & prudentia ac ratio doceat, ex duobus malis minus eligendum. Quod autem S. Hieronymus malum esse putat, nubere post votum, non negat Petrus Martyr, cum id multis locis repetat S. Hieronymus lib. i. contra Iouinianum, & alios in locis, sed praeterea id ipsum habemus hoc loco; nam postquam dixerat: *Si corrupta es, cur non palam nubis?* Ita subiungit: *Neque vero hoc dico, quod post peccatum tollam penitentiam, & quod male cepit, male perseueret, sed quod deest in istiusmodi copula diuulsionem.* Hoc est, non horret vt nubas, quia cupiam in eo, quod male cepisti fornicando, male perseueres nubendo, & non potius cupiam penitentiam, & emendationem; sed quia despero te posse separari a viro, ideo malo, quod minus est malum, vt marito adhareas, non fornicario.

Est autem hoc loco obseruandum, nuptias post votum simplex, de quo Hieronymus loquitur, licet sine peccato contrahi nequeant, tamen veras nuptias esse, & ideo aliquo modo minus malum esse, nubere post votum eiusmodi, quam assidue fornicari, tum ob fidem coniugij, tum ob prolem legitimum, tum ob alia bona: tamen etiam aliquo modo, vt

nos supra diximus, est maius malum sic nubere, quam fornicari, quia, qui ita nubit, reddit se inhabilem ad votum seruandum, quod non facit, qui fornicatur.

DECIMO NONO ponit Augustinum, quem in primis fatetur aduersari sibi, & suis Lutheranis apertissime, sic enim ait: *Hæc omnia sotorum genera, id est, virginum, viduarum coniugarum, vult Augustinus esse firma, & valida esse, ita ut grauissime peccent, qui post ea nuncupata, Matrimonia contraxerint.* Et post testimonia allata, subiungit: *Ista vir Dei scribit, ut homo deceptus.*

At cur non sit verisimilius decipi Martyrem, quam illum virum Dei, qui etiam aduersariis testibus doctissimus atque sanctissimus fuit? Adfert deinde duo loca pro se. VNUM ex libro de sancta virginitate, cap. 40. & 41. vbi Augustinus dicit, impossibile esse, aut valde difficile intelligere cur Deus vni det continentiam donum, alteri non det. Ex quo loco colligit Martyr, non posse omnes qui volunt, hoc donum habere. Si enim omnes, qui volunt, haberent donum, non esset difficile intelligere, cur vni daretur, alteri non daretur. Causa enim esset, quia vnus vult, alius non vult.

ALTERVM testimonium sumit ex libro de bono viduitatis, cap. 9. & 10. & ex epist. 70. ad Bonifacium, vbi S. Augustinus docet nuptias post votum ratas esse, ac veras, nec debere dissolui.

TERTIVM testimonium addit Brentius ex libro de bono coniugali, cap. 21. vbi S. Augustinus non audet antepone-
re virginitatem S. Ioannis, coniugio Abrahamæ.

Addo ego QVARTVM testimonium ex libro de sancta virginitate, cap. 34. vbi sic loquitur S. Augustinus de virginibus quibusdam sacris: *Hæc nubere volunt, & ideo non nubunt, quia impune non possunt, quæ melius nubent, quam virentur.*

RESPONDEO ad PRIMVM testimonium, & dico S. Augustinum loqui de dono continentiam, non quo fit, ut aliquis continere possit, quod nemini negari dicimus, sed quo fit, ut re ipsa aliquis contineat; quod non datur nisi iis, quibus Deus dandum esse iudicauerit: neque est hoc proprium dono continentiam, sed commune cum dono fidei, dilectionis, perseverantiam, aliisque donis eiusdem generis. Siquidem omnes iusti
verè

verè perseverare possunt, si velint, & tamen impossibile est intelligere, cur Deus vni iusto det perseverantiam donet, ut re ipsa infallibiliter perseveret; alium cadere sinat, & alteri eam gratiam, qua efficaciter perseveret. libro de spiritu sancto, cap. 34. *Iam si ad illam profunditatem, inquit, sermone dam quisquam me coarctet, cur vni ita suadeatur, ut perseveret, alteri non item; duo interim occurrunt quae resistere libeat. O altitudo divitiarum, & non est iniquitas in Deum. Sed de his alibi disputandum est.*

Ad SECUNDUM dico, Augustinum voluisse quidem nuptias post votum esse veras nuptias, sed simul asseruisse (et Petrus Martyr non negat) gravissimè peccare eas, quae post votum nubunt. sic enim ait libro de bono viduitatis, *Damnantur tales viduae, non quia conjugalem fidem profecerunt, sed quia continentia primam fidem irritant. Et cap. II. Non possum dicere à proposito meliore, si nupserint, feminas, adulteria esse, non conjugia, sed peccata non dubitauerim dicere, lapsus & ruinas à castitate sanare, quae vouetur Deo, adulteris esse peiores. Hæc ille. Ita testimonium Augustini nihil efficit contra id, quod nuptias post votum esse illicitas defendimus, non licere nubere post votum.*

SED instat Petrus Martyr; In eo saltem contradicimus Augustino, quod Matrimonia Monachorum & Sanctimonialium irrita esse decernitis.

RESPONDEO, convenit inter Theologos, Matrimonium post votum simplex continentiae illicitum quidem esse, sed tamen ratum, nec dirimendum: post votum solenne nullum esse. sic enim Innocentius I. docet in epist. 2. & post eum Gelasius in epist. 1. ac Toletanum Concilium I. can. 18. *Vtrum autem post solenne votum, nullum sit Matrimonium iure diuino, & naturali, an solum iure Ecclesiastico, quæstio est. Nam Albertus, B. Thomas, B. Bonaventura, Richardus & Durandus in 4. d. 38. & Dominicus à Soto lib. 7. de iustitia, & iure, q. 2. artic. 5. volunt iure diuino, ac naturali Matrimonium nullum esse, si post votum solenne contrahatur. Atque hi dicerent S. Augustinum de voto simplici tantum esse loquutum, non de solenni, ut etiam S. Hieronymum in epistol. 47. de vitando suspecto contubernio, Contra verbum S. Be-*

S. Basilius in libro de virginitate, & Chrysostomus in epistol. 6. ad Theodorum, de voto solenni.

At Scotus & Paludanus in 4. d. 38. & Caietanus in 22. q. 88. artic. 7. & omnis schola Iureconsultorum, ut refert Panormitanus in cap. Rursus, qui Clerici vel vouentes, asserunt solo iure Ecclesiastico Matrimonium irritum esse, quod post votum solenne contrahitur. Atque hi Augustinum & Hieronymum, vel de voto simplici loquutos esse dicerent, vel de solenni, secundum regulas iuris diuini, ac naturalis. Decretum enim Ecclesiasticum, quo inhabiles fiunt ad Matrimonium, qui votum habent solenne ad eorum notitiam non peruenisse. vtraque sententia probabilis est, nec est nostrae considerationis hoc loco quaestionem istam definire.

Ad TERTIUM dico, S. Augustinum eo loco non conferre virginitatem cum coniugio absolute, sed virginitatem vnius personae cum coniugio alterius personae. Et si enim absolute virginitas longe excellat coniugio, ut Augustinus, cum alibi saepe, tum in ipso libro de bono coniugali, cap. 23. affirmat: tamen potest fieri, ut virginitas coniuncta sit in vno homine cum minore caritate, humilitate, aliisque virtutibus, quam coniugium in altero homine. Idcirco non possumus anteponeere virginem coniugato, nisi constet in ceteris virtutibus illos esse pares.

Ad QUARTUM dico, S. Augustinum eo modo esse loquutum, quo S. Hieronymus in epistol. 47. nimirum minus malum esse aperte nubere ei, qui simplex votum habet, quam perpetuo occulte fornicari.

VICESIMO adducit Leonem, ex cuius operibus vnum testimonium profert ex epistol. 87. alias 85. ad Episcopos Africae, ubi Leo ita loquitur: *Dicente Apostolo, ut inter alias Christianissimas regulas is Episcopus ordinetur, quem vnus vxoris virum fuisse, aut esse constaret, tam sacra semper habita est ista praecipio, ut etiam de muliere sacerdotis eligenda, eadem intelligatur seruanda conditio.* Videtur enim hic dicere sanctus Leo, non modo posse Episcopum ordinari, qui vxorem habuerit, sed etiam qui habeat; & praeterea posse Episcopum, qui non habet vxorem, eam ducere, si voluerit.

Sed ad hoc testimonium iam respondi in disputatione de coelibatu sacerdotum. Admittimus enim Episcopum fieri posse,

posse,

posse, qui uxorem habeat, modò ab ea se continere deinceps velit. Posse autem Episcopum uxorem ducere, nunquam obicitur, vel scripsit S. Leo. siquidem in codicibus emendationibus non habetur: *De muliere sacerdotis eligenda*, sed, *de muliere sacerdotis eligendi*. Iubet enim S. Leo, ut non solum auctoritas à sacerdotio, qui plures uxores habuit, sed etiam is qui uxorem habuit, quæ tamen alterius antea fuerit. Consule epistolam S. Anastasium, ubi disertis verbis Leo docet, non modò Episcopum, sed etiam Presbyterum, Diaconum & Subdiaconum debere inuictum esse, vel continentem.

POSTREMO loco adducit Petrus Martyr Gregorius, qui lib. I epistolæ 42. ita scribit: *Ante triennium omnium Ecclesiarum Sicilia Subdiaconi prohibiti fuerunt, ut more Romana Ecclesia suis uxoribus non miscerentur, quod mihi durum, atq; incompetens* (impium, pro incompetens, Petrus Martyr legere maluit ad rem exaggerandam) *videtur, ut qui continentia non inuenit, neq; castitatem promissit, compellatur à sua uxore separari, atq; per hoc, quod absit, in deterius cadat*. Ex his multa deducit Martyr, quæ aduersus Catholicos pugnare videntur.

PRIMUM est, Romanum Pontificem, qui prohibuit ne Subdiaconi Siciliae suis uxoribus miscerentur, fecisse contra Nicenam Synodum, quæ Paphnutio auctore decreuit non esse Clericis prohibendū propriæ uxoris commercium. *At fabulam istam Paphnutianam in disputatione de celebratu sacerdotum euidenter, ut arbitror, confutauimus*. Præterea, si vnus Romanus Pontifex præceptum paulò durum, & incompetens, ut S. Gregorius dicit, imposuit, mox illud à successore temperatum fuit.

SECUNDUM est, non fuisse eo tempore votum annexum sacro ordini. Gregorius enim dicit, durum sibi esse visum, ut Subdiaconi castitatem tenere cogentur, qui non promississent. At si in Sicilia Subdiaconi non vouebant, num alibi nusquam vouebant? immò abusus erat, quod in Sicilia non vouerent. Atq; idcirco ibi S. Gregorius iubet, moneri Episcopos, ut nullum ordinent Subdiaconum, qui non antea continentiam voueat.

TERTIUM est, tyrannidem hanc à Romana Ecclesia cepisse, in Orientali autem seu Græca Ecclesia eiusmodi usum non

non fuisse. Sed mendacium apertissimum est, non fuisse vsum continentiae Subdiaconorum, atque ordinum etiam superiorum in Orientali & Graeca Ecclesia ante tempora sancti Gregorij. Contrarium enim disertis verbis docet Epiphanius haeresi 59. Hieronymus libro in Vigilant. Leo epist. 84. & alij quos supra citauimus in disputatione de cœlibatu sacerdotum.

QUARTVM est, Gregorium, licet admodum superstitiosum, vidisse tamen hoc esse durum, & alienum à pietate, & moderari conatum, non tamen potuisse, quantum volebat ob canones, & decreta. Sed quod sanctissimum virum admodum superstitiosum Petrus Martyr vocat, facit more suo, quod ait eum vidisse hoc esse alienum à pietate, mentitur, vt solet. Non enim impium, sed incompetens Gregorius esse dixerat prædecessoris sui decretum. quod addit S. Gregorium moderari conatum canones prædecessorum, sed non tantum fecisse quantum voluisset, planè diuinat, vel somniat potius. Gregorius enim, vt summa potestate, ita etiam summa libertate utebatur in iis, quæ ad Dei honorem, & Ecclesiae vtilitatem pertinere videbat.

Adferunt alij quidam adhuc vnum testimonium ex Gelasio Papa. Is enim epist. I. ad Episcopos Lucaniae, cap. 23. de viduis quæ continentiam vouerant loquens, ait: *Nos talibus nullum laqueum debemus iniicere, sed solum adhortationes præmij sempiterni, pœnasq; proponere diuini iudicij, & si nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio.* Hæc ille.

RESPONDEO, laqueus, de quo Gelasius loquitur, non est, vt aduersarij credunt, nuptiarum prohibitio iis, quæ vouerant, sed iis, quæ non vouerant; nam antè dixerat Gelasius eas, quæ vouerunt, non posse nubere sine peccato: *Sicut, inquit, si se continere non poterant, secundum Apostolum nullatenus nubere &qtabantur: sic habita secum deliberatione promissam Deo pudicitia fidem debent custodire.* Vult igitur Gelasius non debere cogi viduas ad vouendum, sed exponenda illis esse, & præmia si voueant, & reddant, & supplicia si voueant, & non reddant.

CAPVT